

Ks. dr hab. Roman Bogusław Sieroń

Rev. Roman Bogusław Sieroń, ThD., PhD.

ORCID: 0000-0001-5536-2250

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Teologii

Katedra Katechetyki Szczegółowej i Współczesnych Form Przekazu Wiary

Wyższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu

Archidiecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne obrządku łacińskiego/Instytut Teologiczny im. św. Józefa Bilczewskiego we Lwowie (Ukraina)

Mob. 502 384 700

Mail: erbes@interia.pl; roman.sieron@kul.pl

Lublin – Sandomierz, 9 sierpnia 2024

RECENZJA

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych Księdzu Doktorowi Wiesławowi Piei

1. Podstawa prawna

Niniejszą recenzję sporządzam w związku z powołaniem mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym na wniosek ks. dra Wiesława Piei, o czym poinformowano mnie w piśmie z dnia 24 maja 2024 r. (l.dz. 04/05/2024) skierowanym przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Dokument ten odnosi się do uchwały Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (nr RD/05/HAB/01/2024).

Ocenę dorobku habilitacyjnego przedstawiam w oparciu o ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (aktualne odniesienie do aktu prawnego – tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 742, 1088, 1234, 1672). Podstawę ocenianego materiału stanowi zbiór dokumentów, których kompletność pozwala dokonać oceny merytorycznej przedłożonego wniosku.

2. Oświadczenie recenzenta

Oświadczam, że nie posiadam żadnych interesów w odniesieniu do recenzowanych osiągnięć naukowych, a tematyka przedstawionych do oceny treści mieści się w głównym nurcie moich zainteresowań naukowo-badawczych.

3. Wymóg prawny 1. Stwierdzenie posiadania stopnia doktora (por. art. 219 ust. 1 pkt 1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) – sylwetka Habilitanta.

Kreśląc rzetelnie i wnikliwie sylwetkę Habilitanta w kontekście całościowym Jego dorobku można przedstawić Go jako księdza katolickiego, naukowca i duszpasterza; proboszcza, dyplomowanego katechetę, wizytatora katechetycznego i nauczyciela akademickiego; antropologa, moralistę i teologa kultury; wytrawnego znawcę dorobku myśli Josepha Ratzingera – Benedykta XVI a także św. Jana Pawła II; badacza współczesnych zjawisk filozoficzno-społeczno-pastoralnych; członka Stowarzyszenia Teologów Moralistów Polskich; autora licznych i znaczących publikacji naukowych w Polsce i Słowacji; znanego specjalistę – eksperta od kryzysu wiary – od lat podejmującego badania nad niepokojącymi z punktu widzenia myśli chrześcijańskiej współczesnymi zjawiskami ateizmu, agnostycyzmu, laicyzacji, sekularyzmu, anty-kultury relatywizmu...

Ks. dr Wiesław Pieja posiada: stopień magistra teologii w zakresie teologii moralnej uzyskany w WSD w Tarnowie na podstawie pracy magisterskiej: „Grzech jako alienacja w ujęciu encykliki *Redemptor hominis* Jana Pawła II” napisanej pod kierunkiem ks. dra Alojzego Drożdża. W 1995 r. ukończył w KUL studia specjalistyczne (podyplomowe) z zakresu psychoterapii i poradnictwa dla duchowieństwa, uwieńczone napisaniem pracy dyplomowej: „Rola kierownictwa duchowego w ujęciu Andrea Lufta” pod kierunkiem ks. dra Stanisława Mojka. Na podstawie zdobytych doświadczeń na polecenie biskupa diecezjalnego utworzył instytucje pomocowe w Bochni i Dębicy „Poradnia Specjalistyczna Arka”. W 1998 r. w Instytucie Teologicznym w Tarnowie pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Jerzego Bajdy obronił pracę licencjacką (mgr lic.) pt. „Ocena moralna obojętności religijnej w encyklice *Veritatis splendor* Jana Pawła II” (dziś kontynuuje i rozwija zaczęty wtedy cykl badań co warto zauważyć). W latach 2001-2003 Habilitant podjął studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym UPJPII w Krakowie, które uwieńczył rozprawą doktorską pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Alojzego Drożdża

„Moralna ocena obojętności religijnej”, którą obronił 11 czerwca 2011 r. w Krakowie.

Istotną działalność naukową Habilitant prowadzi od 2002 r. a więc ponad dwadzieścia lat. Rozpoczął ją w Instytucie Nauk o Rodzinie KUL wygłaszając wykłady o roli instytucji pomocowych oraz poradni specjalistycznych *Arka* w diecezji tarnowskiej. W tym czasie uzyskał stopień nauczyciela dyplomowanego, lokując go w hierarchii oświatowej przed profesorem oświaty. Od tego czasu współpracował naukowo z Instytutem Nauk o Rodzinie KUL, Wydziałem Teologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, uczelniami wyższymi Tarnowa oraz Wydziałem Teologii greko-katolickiego Uniwersytetu Prešovskiego (Słowacja). Od dwudziestu lat publikuje w czasopiśmie naukowych wydawanych w Warszawie, Krakowie, Katowicach, Sandomierzu, Poznaniu, Toruniu oraz Prešowie na Słowacji.

W świetle powyższego stwierdzam, że ks. dr Wiesław Pieja spełnia wymóg prawny – posiadanie stopnia doktora (por. art. 219 ust. 1 pkt. 1 Ustawa w dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) – niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

- 4. Wymóg prawny 2. Stwierdzenie, czy wśród wskazanych do oceny osiągnięć naukowych znajduje się co najmniej 1 monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania tej monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a (art. 219 ust. 2 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).**

Wśród dokumentów przekazanych do recenzji znajduje się monografia naukowa jedno-autorska, przygotowana przez ks. doktora Wiesława Pieję i opatrzona tytułem „*Quaerere Deum*» jako odpowiedź Josepha Ratzingera/Benedykta XVI na kulturę relatywistyczną”. Książka to ukazała się nakładem Wydawnictwa Benedyktynów w Tyńcu (*Ancilla Verbi* tom 18; Kraków 2023).

Informacje formalne o przedmiotowej monografii:

Liczba stron – 279

Recenzenci wydawniczy: ks. prof. dr hab. Józef Budniak (Uniwersytet Śląski); ks. prof. dr hab. Bogusław Węgrzyn (Akademia Tarnowska).

Układ monografii:

Wstęp (s. 11-33); Rozdział I. „Terminologia związana z kulturą” (s. 35-68); Rozdział II. „Nurty kultury niosące zagrożenie” (s. 69-122); Rozdział III. „Negacja Boga i jej konsekwencje dla wiary i kultury” (s. 123-191); Rozdział

IV. „Quaerere Deum fundamentem kultury europejskiej” (s. 193-245); Zakończenie (s. 247-252); Bibliografia (s. 253-279).

Aparat krytyczny:

Przypisy dolne, liczone oddzielnie dla wstępu oraz poszczególnych rozdziałów. Łączna liczba przypisów aparatu krytycznego: 487 (w pełni zaspokaja to standardy pracy naukowej tego typu).

Bibliografia ulokowana na 26 stronach wykazuje wymagane kategorie podziału: źródła (Pismo Święte, dorobek Ratzinger/Benedykt XVI – encykliki, adhortacje, listy apostolskie, homilie i kazania, 80 przemówień, 60 innych wypowiedzi, 10 wywiadów; inne dokumenty Kościoła; źródła patrystyczne; literatura przedmiotu; literatura pomocnicza). W zapisie bibliograficznym trzeba zauważyć nieliczne publikacje obcojęzyczne (język angielski, włoski, niemiecki, hiszpański – 7 pozycji). W ocenie krytycznej rozprawy można to niestety uznać jako pewien mankament – warto by w dalszej, kontynuowanej pracy badawczej poszerzyć kwerendę o inne pozycje w językach kongresowych (w badaniach nad pontyfikatem Ratzingera/Benedykta XVI przykładowo język angielski, niemiecki i włoski).

Trzeba także dodać, iż przedmiotowa monografia spełnia od strony formalnej wszelkie wymogi stawiane pracom naukowym. Jest to zasługą tak Autora monografii, jak i renomowanego Wydawnictwa Ojców Benedyktynów w Tyńcu oraz Recenzentów wydawniczych, których dorobek i warsztat naukowy zasługują na najwyższe uznanie. Wspomniane Wydawnictwo jest ujęte na liście MEIN/MN mając Unikatowy Identyfikator Wydawnictwa **66400**.

W świetle powyższego stwierdzam, że wśród wskazanych do oceny osiągnięć naukowych znajduje się monografia naukowa, wydana przez wydawnictwo, które w roku jej opublikowania w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a (art. 219 ust. 2 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce). Powyższe stwierdzenie oznacza, że zasadne jest ocenianie treści monografii jako osiągnięcia naukowego osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

5. **Wymóg prawny 3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy wskazane osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowią znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny (por. art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawa z dnia 18 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*)**

5.1. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

5.1.1 Metodologia

Celem naukowych dociekań przeprowadzonych przez ks. dr Wiesława Pieję, było zbadanie problematyki „poszukiwania Boga” a więc tytularnego (nieco okrywającego nimbem tajemnicy języka łacińskiego obszar badań) *Quaerere Deum* jako odpowiedź Josepha Ratzingera/Benedykta XVI na kulturę relatywistyczną. Autor do swoich poszukiwań z dziedziny kultury i religii w pełni adekwatnie zastosował metodę kwerendy źródeł nauczania jednego z najwybitniejszych współczesnych teologów – kard. Josepha Ratzingera a później następcę św. Piotra – papieża Benedykta XVI nazywanego w wielu najnowszych publikacjach „wielkim papieżem czasu kryzysu”. Ważnym wydaje się w tym miejscu cytaty z recenzowanej rozprawy: „Jeden z wielkich mistrzów teologii XX i XXI został papieżem, a obecnie odszedł do wieczności” (s. 176). „Niewątpliwie obszerny dorobek teologiczny, tak potrzebny na Stolicy Piotrowej oraz wsparcie Ducha Świętego pozwoliły Benedyktowi XVI mądrze odczytywać znaki czasu, umacniać oraz chronić w świecie wiarę, która dla katolików stanowi źródło sensu i nadziei na życie wieczne” (s. 176)¹.

Do swoich analiz Autor rozprawy „zaprosił” również najwybitniejszych polskich specjalistów (postacie już historyczne jak współczesne) reprezentujących najważniejsze środowiska badawcze: (przykładowo Woźniak, Kijas, Gózdź, Kawecki, Bartnik, Derdziuk, Kowalczyk, Drózdź, Warzeszak, Sławiński, Zwoliński, Mariański, Nagórny, Nowosad, Olejnik, Szostek etc.), choć patrząc krytycznym okiem zabrakło niektórych opinii ekspertów spoza *lingue slave...* (*vide nota bene* Fondazione Vaticana Joseph Ratzinger/Benedetto XVI – Gänswein, Caruso, Lombardi, Ravasi etc.). Opinie komentatorów nie zaciemniają jednak prezentacji dyskursu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI, co niestety zdarza się w wielu pracach tego typu. Autor skrupulatnie i rzetelnie przytacza szerokie *spectrum* dokumentów dorobku/pontyfikatu a ich treść adekwatnie wplata w narrację własną.

Należy zgodzić się z Autorem rozprawy (s. 18), iż zagadnienie kultury w rozumieniu Josepha Ratzingera w badaniach jak dotąd pojawiało się dosyć

¹ Także autor niniejszej recenzji miał okazję spotkań z kard. Josephem Ratzingerem a potem Ojcem świętym Benedyktem XVI w czasie swoich studiów rzymskich w Watykanie oraz w późniejszym czasie (1998-2013), o czym wspominam dla bezstronności jedynie na marginesie.

epizodycznie, przy okazji innych prac, związanych przede wszystkim z teologią, i z takiej perspektywy było prezentowane, nigdy zaś nie zostało opisane jako samodzielny temat (powiązanie zagadnienia kultury i kwestii *Quaerere Deum*). Celem jego badań jest – jak słusznie stwierdza na s. 21 – wśród dorobku Ratzingera/Benedykta XVI i jego rozumienia kultury, z jego analizy i koncepcji rozumienia kryzysu współczesnej kultury – wyszukać, a następnie wskazać alternatywy i propozycje dla poprawienia złej kondycji kultury europejskiej. Autor recenzowanej rozprawy czyni to przez analizę negatywnych nurtów i aspektów kultury oraz konsekwencji kulturowych, które są przyczyną kryzysu współczesnej kultury, a w konsekwencji kryzysu wiary i religii. Pomagają mu w tym przeprowadzone wcześniej badania nad obojętnością religijną, rodziną i kulturą. „Analiza koncepcji kultury relatywistycznej, jaką krytyce poddał Ratzinger/Benedykt XVI, a potem opisał i wskazał sposób uzdrowienia takiego stanu rzeczy, pozwala stwierdzić, że powstała „przestrzeń” pomiędzy tradycyjną kulturą europejską a kulturą relatywistyczną. Ta przestrzeń powinna być wypełniona przez *Quaerere Deum*, które jako fundament kultury europejskiej jest odpowiedzią na kulturę relatywistyczną” (s. 23).

Autor rozprawy eksplorując więc tę przestrzeń oraz posługując się adekwatnym warsztatem metodologicznym po analizie i usystematyzowaniu odpowiedzi, jaką dał w swojej twórczości naukowo-pastoralnej Ratzinger/Benedykt XVI, jako przyczynę takiego stanu rzeczy – kryzysu kultury i wiary – wskazuje brak Boga w myśleniu i kulturze europejskiej.

Analizując źródła, Autor sięgnął do doktryny nauczania Ratzingera/Benedykta XVI, który dokonał obszernej i krytycznej refleksji nad stanem kultury europejskiej. Habilitant dokonał merytorycznej analizy reprezentatywnej liczby dokumentów z czasów przed-pontyfikalnych i pontyfikatu: encyklik, homilii, przemówień, publikacji, wywiadów, katechez, publikacji filozoficznych i teologicznych. Pomocne (pomocnicze) również okazało się badanie dorobku pontyfikatu św. Jana Pawła II i jego poprzedników, wybranych dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła (zwłaszcza Drugiego Soboru Watykańskiego) oraz wybranych doktryn filozoficznych i teologicznych.

5.1.2. Układ tekstu monografii

Recenzowana monografia to dojrzałe studium o uporządkowanej i klasycznej strukturze/koncepcji, które bazując na tekście źródłowym, nie jest pozbawione jednak własnej narracji Autora. Rozprawa składa się z czterech rozdziałów następujących po sobie z logiczną konsekwencją a

także adekwatną objętością. Publikacja przypomina spokojny wykład uniwersytecki – jakże zbieżny z postacią Josepha Ratzingera/Benedykta XVI – z cechami interesującego eseju z wymaganym aparatem krytycznym (ciekawe dygresje i opinie specjalistów).

Rozdział I dotyczy terminologii związanej z kulturą – tematem interdyscyplinarnym i wieloaspektowym, co udowadnia Autor posiłkując się przede wszystkim nauczaniem Josepha Ratzingera/Benedykta XVI. Nasz Autor definiuje i przybliża najważniejsze z nich, wspominając o 600 (sic!) opisach i definicjach kultury. Przytacza nowoczesne definicje kultury i uwypukla wielo-nurtowość kultury (aspekt historyczny, definicja św. Jana Pawła II, koncepcja kultury w ujęciu Benedykta XVI: *vide* nie można zrozumieć świata i osiągnąć szczęścia, nie odpowiadając na pytanie o Boskość, o przyczynę wszechrzeczy, o to, kim jest człowiek, na czym polega jego podmiotowość, wspólnotowość oraz korelacja rozumienia wiary i rozumu w rozumieniu świata, s. 52).

W rozdziale II dysertacji Autor odwołując się do myśli św. Jana Pawła II nazywa czasy nam współczesne „okresem zagubienia” (s. 69), co stanowi trafny i przemyślany punkt wyjścia późniejszych analiz. Badając te kwestie wglębia się tym razem w myśl Ratzingera/Benedykta XVI, który diagnozując kondycję kultury europejskiej, wskazuje na wszechogarniającą pychę, ignorowanie nauczania Ewangelii, pogardę wobec Chrystusa i Jego Kościoła, niepohamowane dążenie do niezależności. Jednak przyczyn odejścia Europejczyków od zasad chrześcijańskiej mądrości papież – co twórczo wychwycił Autor – upatrywał przede wszystkim we wrogim Kościołowi laicyzmie, który stopniowo wygasza obraz Boga. Autor dysertacji trafnie syntetyzuje treść nauczania Ratzingera/Benedykta XVI dostrzegając przestrożę przed „wygaszaniem obrazu Boga” w sferze publicznej, przed kulturą relatywizmu, niebezpieczeństwem braku równowagi między technicznymi możliwościami a siłą moralną (s. 70). *A propos*, dzięki własnym badaniom Autor niejako przy okazji wskazuje na główną przyczynę zauważalnego kryzysu Kościoła katolickiego na Starym Kontynencie. „W Europie negatywne świadectwo chrześcijan, którzy mówili o Bogu, a żyli przeciw Niemu, przysłoniło Jego obraz i otworzyło drzwi do niewiary” (s. 71).

W zasadniczej części tego rozdziału Autor omawia nurty w kulturze eliminujące Boga: ateizm, agnostycyzm, laicyzację, sekularyzację, sekularyzm. Objaśnia ich istotę w świetle najpierw filozofii, nauk społecznych i teologii fundamentalnej (odwołuje się do szerokiej gamy autorów od św. Tomasza z Akwinu, Tatarkiewicza, Kołakowskiego, Granata, Bartha, Rahnera, Kaspera, Derridy do Piwowarskiego,

Mariańskiego, Bronka, Dzidka i Kościelniaka). Może czyni to nieco pobieżnie, w stylu encyklopedyczno-słownikowym, ale uzupełnia te fragmenty cytując i analizując właściwie nauczanie Ratzingera/Benedykta XVI. Bardzo ciekawe do dalszych badań semantycznych wydają się badania pól semantycznych terminów związanych z laicyzacją i sekularyzacją/sekularyzmem: szerokie i interesujące *spectrum*: zeświecczenie, laicyzacja, emancypacja, dechrystianizacja, desakralizacja, odkościelnienie, niereligijność, odmitologizowanie, dekonfesjonalizacja (niektóre synonimy z tego *campo semantico* wymykają się nawet standardowym edytorom tekstu). W ocenie krytycznej rozdziału widać nieco spłycony dyskurs w części początkowej (bardziej o charakterze encyklopedycznym czy definicyjnym), a dopiero w części końcowej (s. 87-122) Autor uzupełnia go o część filozoficzno-kulturową (rozpracowane aspekty teorii kultury relatywistycznej jako relatywizm kulturowy, prawny, etyczny, wychowawczy w ujęciu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI).

Niejako „przedsionkiem” do ostatniej części rozprawy zawierającej wnioski badawcze staje się rozdział III pod tytułem „Negacja Boga i jej konsekwencje dla wiary i kultury”. Tak jak poprzedni można nazwać „filozofią kultury i anty-kultury według Ratzingera/Benedykta XVI” teraz omawiany można nazwać „teologią kultury i antykultury”. W nim Benedykt XVI pyta o przyczyny i usiłuje wskazać drogi wyjścia z impasu istniejącego czasu „po Bogu”, czasu „Boga bezsilnego”, czasu głoszenia tezy, że Bóg jest tylko „urojeniem” (np. Dawkins). Papież Benedykt XVI jest przekonany – i wskazuje na to w tym rozdziale wnikliwy Autor – że powody alienacji Boga tkwią w quasi-kulturze relatywizmu. Są nimi: negacja prawdy absolutnej; „niehumanizm” jako wyraz negacji Boga; negacja prawdy o Bogu jako trój-jedynym; odrzucenie koncepcji życia ludzkiego. W podrozdziale „negacja prawdy absolutnej” Autor recenzowanej dysertacji uwypukla, że (kolejny raz ciekawy wymiar semantyczny i obszar do dalszych badań) relatywizm najściślej wiąże się ateizmem, agnostycyzmem, materializmem, niewiarą, sekularyzacją, sekularyzmem, laicyzacją, laicyzmem, nihilizmem, indyferentyzmem, subiektywizmem, hedonizmem i konsumizmem (tego ostatniego pojęcia Benedykt XVI użył w swoim nauczaniu 150 razy! – s. 124).

W tej części pracy na szczególną uwagę zasługuje nowatorsko podjęta kwestia „hybrydowych form religijnych”, która czyni ją nowoczesnym kompendium wiedzy o: auto-religiach, zjawisku „podwójnej przynależności”, konglomeratach rozmaitych wierzeń religijnych typu New Age, religijności ezoterycznej i stechnicyzowanej, awatarach Boga, nowym ateizmie. „Rozmycie idei Boga, a w konsekwencji odrzucenie Jego

pierwszeństwa, rodzi wiele zjawisk obserwowanych we współczesnym świecie. Benedykt XVI nadaje im miano «nieludzkiego humanizmu». Charakteryzują się przede wszystkim utratą przez człowieka nadprzyrodzonej perspektywy swej egzystencji oraz niemożnością zrozumienia samego siebie” (s. 131). W paragrafie „Negacja prawdy o Bogu jako trój-jedynym” Autor dochodzi do konkluzji *stricte* teologicznej: „Działania zorientowane na marginalizację Boga nabierają szczególnego znaczenia w dających się zaobserwować tendencjach, które uderzają w fundament wiary, czyli najpierw w prawdę o Bogu, rozumianym jako Osoby, a w konsekwencji o Trójcy Świętej vide „Ojciec zapomniany, Syn pomniejszony” (s. 134).

Kwintesencją rozdziału III staje się zbiorczy segment: „Konsekwencje negacji Boga dla wiary i kultury” (s. 144-191). Po omówieniu zagadnienia negacji Boga, Autor omawia nauczanie Josepha Ratzingera/Benedykta XVI dotyczące konsekwencji takiego stanu rzeczy w kontekście wiary i kultury (aspekt doktrynalny, moralny i pastoralny). W końcu wykazuje brak syntezy wiary, rozumu i kultury jako konsekwencja negacji Boga. W tej części pracy po raz kolejny Autor niezwykle trafnie przytacza diagnozy papieża Benedykta XVI obrazujące dzisiejszy wielkoobszarowy kryzys, chociażby „Ratzinger dostrzega również, iż niektórzy teologowie katoliccy idą w kierunku twierdzenia, że chrześcijaństwo, a konkretnie katolicyzm, jest jedynie jedną z odmian życiowego światopoglądu, a wszystkie religie są jednakowo prawdziwe. Tym samym znaczenie Zbawiciela poddawane jest celowej relatywizacji, której konsekwencją jest uznanie Go za jednego z wielu geniuszy religijnych. W wyniku takiego rozumowania także Kościół, dogmaty i sakramenty tracą swój absolutny charakter. Przyjmowanie powszechnie uznawanych poglądów traktowane jest jako fundamentalizm i atak na wolność poszukiwań teologicznych” (s. 149).

Autor dysertacji ze znanostwem za autorem *Raportu o stanie wiary* wychwytuje najbardziej palące problemy współczesnej teologii katolickiej: przykładowo – negacja nauki o grzechu pierworodnym; skrajne przeakcentowanie roli Ducha Świętego; odrzucanie doktryny o życiu wiecznym jako przeżytek; zanik świadomości grzechu; szerokie interpretacje tzw. teologii nadziei; teologia wyzwolenia; feminizm etc.

W kolejnym dziale „Konsekwencje negacji Boga dla moralności” Autor podążając za dyskursem Ratzingera/Benedykta XVI zauważa, iż apostazja czasów nowożytnych polega na braku weryfikacji wiary w życiu chrześcijan. Zdaniem Ratzingera – co słusznie uwypukla Autor – dzisiejszemu człowiekowi bardzo trudno jest znaleźć odpowiednią motywację, która pobudzałaby go do wysiłków w dziedzinie moralności.

Wyznacznikami na etycznej drodze człowieka stają się hedonizm i utylitaryzm. Autentyczne zasady wydają się być wzięte z religijnego skansenu, który kontrastuje z nowoczesnymi normami obyczajowymi” (...) Techniczna ekspansja wyzwala u ludzi poczucie ich nieskończonej autonomii i hegemonii, tak iż nie wyobrażają sobie możliwości przyjmowania za swoje innych reguł postępowania jak tylko tych, których sami są autorami. Bóg takiego światopoglądu jest demiurgiem, któremu nie zależy na relacji z człowiekiem. Błędnie przyjmuje się wiarę, że jest On w świecie nieobecny. Stąd też wyciąga się wniosek, że moralność jest wymysłem ludzkim, który należy poddawać ciągłemu weryfikowaniu i dostosowywaniu do konkretnych okoliczności życia (s. 159-160).

Główną trudność – jak zauważa Ratzinger/Benedykt XVI a wylicza Autor – stanowią dzisiaj ataki na nauczanie w zakresie szeroko pojętej etyki życia, szczególnie zaś seksualnej. Kwestionowanie sprzeciwu wobec antykoncepcji, lansowanie homoseksualizmu, uznanie za równoważne i godziwe wszelkich form aktywności seksualnej – to główne punkty polemiki, którą toczą z oficjalnym nauczaniem Kościoła szerokie kręgi, niestety obejmujące także osoby deklarujące się jako wierzący katolicy (*vide* s. 163).

W końcowej części rozdziału „Konsekwencje negacji Boga dla duszpasterstwa” Autor przedstawia wielce interesującą dyskusję – także wobec obecnych problemów na gruncie polskim – o *praxis* życia chrześcijańskiego, którym zajmuje się teologia praktyczna, a które dotyczą katechezy i liturgii. „Refleksja Ratzingera/Benedykta XVI oscyluje wokół poszukiwania przyczyn kryzysu katechezy i liturgii” (s. 166). Tu pojawiają się praktyczne postulaty: rozbudzenie świadectwa wiary u osób katechizujących a także wzmocnienie pedagogiki pastoralnej i teologii wychowania (Biblia nie jest reliktem przeszłości a żywym słowem a słowo w niej zawarte odzwierciedla niewyczerpane źródło Objawienia i jest nośnikiem prawd przemieniających życie – obszar bardzo bliski recenzentowi niniejszego dorobku). Dla usunięcia wielu zagrożeń na przyszłość – trzeba według Ratzingera/Benedykta XVI zastosować odpowiednie przeciwdziałanie (*legem credendi statuat lex supplicandi*). Czterema pierwszorzędnymi elementami odnowionej katechezy są: wprowadzenie w treść Symbolu Apostolskiego; życie sakramentalne; Dekalog; praktyka modlitwy (*Credo, Pater noster, Dekalog, sakramenty i Kościół*).

Ostatnią częścią recenzowanej pracy stanowiąca jej podsumowanie i najważniejszą część bo zawierająca odpowiedź na problem badawczy – jest rozdział „*Quaerere Deum* fundamentem kultury europejskiej”. Czwarty

rozdział dzieli się na adekwatne paragrafy: Słabość kultury relatywistycznej a w nim: Ocena kultury relatywistycznej; Ocena filozofii relatywistycznej; Apologia rozumu prawdy i dobra jako odpowiedź na słabość kultury relatywistycznej; drugi paragraf „*Quaerere Deum* w koncepcji Josepha Ratzingera/Benedykta XVI” z podpunktami: Benedykt XVI jako znawca kultury Zachodu; Wartość słowa Bożego i ludzkiej pracy w kształtowaniu kultury; *Quaerere Deum* i ewangelizacja kultury (aspekt antropologiczny, aspekt eklezjologiczny, aspekt ekumeniczny).

Alternatywą (remedium) dla niewłaściwych rozwiązań według Benedykta XVI jest poszukiwanie Boga (*quaerere Deum*). Papież z Bawarii krytycznie ocenił nurty kultury relatywistycznej, postmodernistycznej, nieludzkiego humanizmu, genderyzmu, które odrzucają obiektywną prawdę, poznanie, działanie ludzkiego intelektu zaprzeczają podstawowym dogmatom nauki katolickiej. Natomiast od strony pozytywnej – co adekwatnie po raz kolejny wychwycił Autor – Ratzinger/Benedykt XVI podkreślił, że człowiek jest ze swej natury otwarty na prawdę, na transcendencję Boga, na Jego poszukiwanie jako Odwiecznego Logosu, Odwiecznej Prawdy i Odwiecznej Mądrości. Zostało to wpisane w naturę człowieka, które jest obrazem Boga (*imago Dei*). Poszukiwanie Boga zawarte w tytule dysertacji prowadzi do budowania i skryształizowania kultury kształtującej prawdziwy obraz człowieka. Taki obraz człowieka zabezpiecza jego godność przed zwodniczymi nurtami kultury relatywistycznej. Wspomniane i wyjaśniane *Quaerere Deum* jest także fundamentem kultury europejskiej, ludzkiej i pozytywną alternatywą dla kultury relatywistycznej.

Benedykta XVI „papieża przypominającego” Europie i światu według Autora (s. 213) i teologa, którego myśl nowatorsko zgłębia niniejsza rozprawa można określić mianem zarówny wybitnego krytyka aktualnej kondycji kultury relatywistycznej, znawcę kultury Zachodu jak i człowieka – myśliciela na wskroś nowoczesnego. W czasie swego pontyfikatu wielokrotnie dawał do zrozumienia, że istnieje konieczność pogodzenia teorii z praktyką w odniesieniu do kształtowania kultury współczesnego świata. Według Benedykta XVI poszukiwanie Boga prowadzi do budowania kultury kształtującej pełny Jego obraz w człowieku. Ktoś poszukujący Boga odnajduje pragnienie dzielenia się tym odkryciem z innymi, a to oznacza ewangelizację.

5.1.3. Wkład w rozwój dyscypliny

Niewątpliwie tematyka recenzowanej rozprawy jest niezwykle aktualna i w dużej mierze nowatorska, zwłaszcza w polskich i europejskich warunkach (*vide* prowokacje antychrześcijańskie na najnowszej Olimpiadzie w Paryżu czy arbitralne decyzje polskiego MEN w sprawie ograniczenia dostępu do lekcji religii w szkole). Choć pontyfikat papieża Benedykta XVI (2005 – 2013) jak i życie Josepha Ratzingera (1927-2022) dobiegły końca przechodząc do historii (przede wszystkim jako przerwany pontyfikat) to jednak myśl filozoficzno-teologiczna Ratzingera/Benedykta XVI ciągle inspiruje badaczy i jako nauczanie papieskie jest treścią Magisterium Kościoła katolickiego. Same wiodące pojęcia rozprawy: ateizm, agnostycyzm, laicyzacja, sekularyzm, relatywizm nie tylko brzmią znajomo dla człowieka XXI w., ale wdzierają się w świat kultury chrześcijańskiej, chcąc ją nie tylko zdominować, ale i anihilować. Żyjemy przecież jak chcą niektórzy w epoce ponowoczesności, postmodernizmu, post-chrześcijaństwa, „społeczeństwa płynnego” (s. 199), „nieogarnionego chaosu” (s. 202), *multiversum* (s. 203), *horror unitas* (s. 205) i jak stwierdza Benedykt XVI „czasie po Bogu”, „czasie Boga bezsilnego czy urojonego”. Postmodernizm zmierza do stworzenia społeczeństwa egoistów, których celem życia jest samorealizacja, permissywizm, nihilizm moralny, irracjonalizm (s. 204).

Recenzowana rozprawa ma również charakter interdyscyplinarny, tak jak wielodyscyplinarna jest myśl Ratzingera/Benedykta XVI. Wyżej wymienione pojęcia są przedmiotem badań zarówno nauk humanistycznych, szeroko rozumianej antropologii, filozofii, nauk o kulturze, aksjologii, europeistyki, ale przede wszystkim teologii – zwłaszcza fundamentalnej i moralnej. Ta wielowątkowość mogła być zagrożeniem dla konstrukcji pracy, ale Autor korzystając ze swojego doświadczenia metodologicznego wychodzi z niej obronną ręką tworząc na bazie myśli Ratzingera/Benedykta XVI dojrzały naukowo, czerpiący ze źródeł traktat o „teologii kultury”.

Celem publikowanej rozprawy – jak czytamy we wstępie s. 25-26 – „jest próba zrozumienia nauczania Josepha Ratzingera/Benedykta XVI na temat kryzysu kultury i sposobu jej uzdrowienia przez podkreślenie ważności poszukiwania Boga przez człowieka”. Papież z Bawarii, a za nim Autor, wnikliwy obserwator kryzysu szeroko rozumianej kultury przypomina o wartościach, na których była budowana Europa i dostrzega, że współczesna kultura odeszła od tych norm aksjologicznych. Wykazuje słabość i niewystarczalność kultury relatywistycznej, która „niestety wchodzi do

sanktuarium rodziny, wnika w pole wychowania i inne środowiska społeczeństwa, zaraża je, manipulując sumieniami, zwłaszcza młodych ludzi” (s. 195). „Społeczeństwo jeszcze dzisiaj nosi rany spowodowane przez ideologię ateistyczną i często jest zafascynowane nowożytną mentalnością konsumizmu hedonistycznego, przeżywa niebezpieczny kryzys wartości ludzkich i religijnych oraz poddaje się zalewowi kultury relatywizmu kulturowego” (s. 197). Społeczeństwo gubi się w „dżungli autodestrukcyjnej i arbitralnej wolności” (s. 198), a ma być przecież społeczeństwem, które pracuje dla prawdziwego dobrobytu swych obywateli, oferując im przewodnika i ochronę przed słabościami i kruchością – a więc ewangelizację kultury.

W tych kontekstach warto przywołać jeszcze jeden fragment pracy, będący dowodem na przenikliwość i dojrzałość badawczą jej Autora w aspekcie religijności historyczno-społecznej: „W Europie, a potem w Ameryce Północnej paradygmat pluralizmu wiązał się z reformacją i faktem «konkurencyjnych» względem siebie modeli chrześcijaństwa. Aby zapobiec konfliktom na tle religijnym, należało – prędzej czy później – przejść do koncepcji wolności religijnej jednostek i zasad tolerancji. Musiało to skutkować relatywizacją religii (sic!), a w rezultacie prywatyzacją religii, a w końcu pozbawieniem jej społecznego znaczenia oraz sceptycyzmem względem proponowanego przez nią obrazu świata” (s. 203).

Benedykt XVI – co umiejętnie ukazuje Autor po solidnej kwerendzie badawczej – nie tylko stawia diagnozę, ale wskazuje też wyjście z impasu czyli swoiste remedium. Jest nim tytułowe *quaerere Deum*. A więc poszukiwanie Boga jest właściwie zapomnianym/utraconym fundamentem kultury europejskiej (por. s. 14). Według papieża – co we wnioskach swej rozprawy i tu uwypukla Autor – podstawowym problemem dzisiejszego człowieka pozostaje problem Boga. „Żaden inny problem ludzki ani społeczny nie będzie mógł zostać tak naprawdę rozwiązany, jeśli Bóg nie powróci do centrum naszego życia” (s. 196).

Wszystkie omawiane przez Josepha Ratzingera/Benedykta XVI zagrożenia wiary – co podkreśla Autor – są wynikiem jej kryzysu, który prowadzi do negacji Absolutu. Jest ona związana z postawą antropologiczną, która eliminuje istnienie prawdy absolutnej, marginalizuje ją i odmawia jej charakteru transcendentnego oraz usuwa Boga z przestrzeni poznawczej. Z kolei takie podejście wywiera wpływ na życie społeczne, rodzinę, wychowanie, środowiska akademickie, *mass i social media*, sferę religijną. Podstawą takiej (anty)kultury, redukcjonistycznej i relatywizującej jest agnostycyzm – wynikający z redukcji inteligencji do prostego rozumu kalkulacyjnego i funkcjonalnego – który dąży do zaciemnienia zmysłu

religijnego wpisanego w rozumną naturę człowieka. Z kolei nauki eksperymentalne odmawiają prawa bytu prawdzie Boga. Sekularyzm dąży do całkowitej jego eliminacji. Kolejny kierunek to „niehumanizm”, w którym rozmywa się obraz Boga, a jeśli Jego obraz jest rozmyty, człowiek traci swą tożsamość. Słynne stwierdzenie Ratzingera „Dyspozycyjność wobec Boga jest dyspozycyjnością wobec człowieka” ulega zniewoleniu, a konsekwencją takiej postawy jest bezbożność. Przejawia się ona w pojawieniu się w społecznym dyskursie propozycji najrozmaitszego uzdrawiania świata, jednak bez jakiegokolwiek udziału Boga czy choćby odniesienia do Niego. Autor – nowoczesny badacz rozległej myśli Ratzingera/Benedykta XVI – dostrzega tu mająca swe korzenie w ideach oświecenia mesjanistyczną ideologię postsekularystyczną, głoszącą szczęście człowieka za cenę porzucenia Boga. W obszarze nauki owa ideologia wprowadza pozorny obiektywizm i naukowy realizm. Kultura relatywistyczna pozostaje niewystarczającą (a to zasadnicza teza rozprawy!) dlatego, że jest oparta na błędnych założeniach i fałszywych przesłankach. Przekreśla antropologię teocentryczną i chrystocentryczną, a człowieka stawia w miejsce Boga (*homo Deus*).

Wobec kultury relatywistycznej, która nic nie uznaje za ostateczne, a dąży do wyniesienia, wręcz do miana ostatecznej miary, indywidualne „ja” i subiektywne poglądy (przemieniając się jak mówi Benedykt XVI nawet w „dyktaturę relatywizmu”) papież proponuje inną miarę: Syna Bożego, który jednocześnie jest prawdziwym człowiekiem, miarę prawdziwego humanizmu. Wiara – co akcentuje Ratzinger/Benedykt XVI – a przytacza w części podsumowującej Autor jako *novum* swej rozprawy – jest z istoty czymś innym niż relatywizm z jego niepewnością, zagubieniem i konformizmem wobec chwilowych mód (s. 183 i 195). Wiara nie jest tymczasową wiedzą, lecz zaufaniem. Wiara chrześcijańska jest znalezieniem jakiegoś „Ty/ty”, które jest dla mnie oparciem, obdarza obietnicą niezniszczalnej miłości, która nie tylko pragnie wieczności, ale ją zapewnia. Wiara chrześcijańska ukazuje Sens życia.

Pomimo iż w naszej epoce za wierność Ewangelii płaci się cenę bycia wytykanym, mało znaczącym, wyśmiewanym lub obiektem parodii (jakże słuszna konstatacja wręcz prorocza Benedykta XVI odnaleziona przez Autora! vide s. 198), nie można uchylać się od obowiązku świadectwa, które tworzy podstawy społeczeństwa sprawiedliwego i humanitarnego.

Trzeba na koniec podkreślić, iż niniejsza rozprawa ewidentnie (wkład w rozwój dyscypliny) uzupełnia lukę na polskim i europejskim – jeśli można tak powiedzieć – „rynku teologicznym”, stając się dobrym wyborem pomiędzy „miastem płynnym, kulturą, która wydaje się być coraz bardziej

relatywna i przelotna, a miastem, które nieustannie odnawia swe piękno, czerpiąc z dobroczynnych źródeł sztuki, wiedzy, kontaktów międzyludzkich i międzynarodowych” (vide s. 200).

5.1.4. Uwagi krytyczne

Uwagi krytyczne w aspekcie materialnym (merytorycznym) rozprawy zawarłem przede wszystkim, ale nie tylko w w paragrafach dotyczących metodologii i układu tekstu monografii (*vide* powyżej). Synteza ewentualnych uwag krytycznych dotyczy pewnej przewagi w rozprawie opinii krytycznych (jak jest) nad opiniami pozytywnymi – *remedium* (jak powinno być). Autor gruntownie analizując nauczanie Josepha Ratzingera/Benedykta XVI w kwestii kultury relatywistycznej w trzech rozdziałach swej pracy w nadmiarze pokazuje stan rzeczy kosztem ukazania kultury „poszukiwania Boga”. Syntetyzując swoje badania (s. 186) i wskazując tzw. centralne postulaty Ratzingera np. otwarcie rozumu – poszerzenie jego granic warto by jeszcze bardziej je wydobyć, usystematyzować, opracować np. w blokach tematycznych: bez wiary nie ma rozumu a bez rozumu wiary; chrześcijaństwo jako wiara jest religią logosu, racjonalności, poznania i prawdy etc. Do przedyskutowania z Autorem jest również postulat dokładniejszego wydzielenie z punktu widzenia metodologicznego oceny dorobku kard. Josepha Ratzingera, prefekta Kongregacji Nauki Wiary a potem papieża Benedykta XVI (klucz chronologiczny).

Pod względem formalnym Habilitant mimo staranności w przygotowaniu swej publikacji nie ustrzegł się drobnych błędów – praktycznie edytorskich: np. s. 20 brak imienia i kursywa w przypisie; na stronie 43 raz używa skrótów imienia a raz nie. Mankamentem jest nie do końca precyzyjny sposób cytowania przywoływanych dzieł np. poszczególne wersety cytatów są zakryte wielkością stron a to nie jest precyzyjny zapis kwerendy.

Pewne niedociągnięcia w ocenie krytycznej nie są jednak w stanie przesłonić atutów solidnej, rzetelnej, bardzo aktualnej i przemyślanej pracy źródłowej (z *Opera Omnia* Josepha Ratzingera/Benedykta XVI), jaką jest oceniana monografia.

5.1.5. Podsumowanie

W świetle powyższego, stwierdzam, że ks. dr Wiesław Pieja spełnia wymóg prawny niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, a mianowicie, że jego główne osiągnięcie naukowe –

monografia „*Quaerere Deum*» jako odpowiedź Josepha Ratzingera/Benedykta XVI na kulturę relatywistyczną” **stanowi znaczący wkład w rozwój teologii (por. art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).**

5.2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

5.2.1. Jakościowa i ilościowa charakterystyka ocenianego pozostałego dorobku naukowego

Na pozostały dorobek naukowy Habilitanta składają się także dwie recenzowane monografie naukowe: (W. Pieja, *Kulturotwórcza rola zdrowej moralnie rodziny*, Jedność, Kielce 2018, ss. 207) oraz (W. Pieja, *Moralność chrześcijańska w zderzeniu z obojętnością religijną*, Tarnów 2018, ss. 216) oraz szereg tekstów mniejszych – artykułów publikowanych w czasopismach naukowych (17) i recenzji. Habilitant jest także redaktorem 3 publikacji książkowych.

W swych dwóch przywołanych wyżej monografiach naukowych Autor ujawnił swoje inne zainteresowania badawcze – nieco odmienne od tych zaprezentowanych w głównym osiągnięciu naukowym. W familio-logicznej rozprawie o potrzebie zdrowej moralnie rodziny w nie-zredukowanej kulturze niejako przygotowuje grunt do swych najnowszych badań. „Autor w całej rozprawie pokazuje nie tylko poszczególnym rodzinom, ale i każdemu człowiekowi to, jak «żyć odpowiedzialnie w nieodpowiedzialnym świecie». Kumulacja tej odpowiedzialności skupia się przede wszystkim na odpowiedzialności rodzicielskiej. Autor dobitnie pokazuje to nie tylko w częściach dotyczących kultury wychowawczej, ale w każdej części rozprawy. To jest idea przewodnia, która kieruje poszukiwaniami Autora, co więcej – Autor stawia przed nami dzisiaj nie tylko problem poszukiwania «prawdy o metafizyce kultury», ale przede wszystkim ukazuje atrakcyjność wysokiej kultury chrześcijańskiej i jej niezbywalność dla dzisiejszej cywilizacji” (z recenzji ks. dr hab. Marka Kluza UPJPII). Nasz Autor bada w 2018 r. – co podkreślają inni recenzenci – już nie postmodernizm, a posthumanizm, co stawia go w absolutnej awangardzie polskich autorów – badawczy współczesnych zjawisk tak filozoficzno-społecznych jak i teologiczno-moralnych. Warto podkreślić, iż obie monografie z 2018 r. wpisują się w nurt badawczy skupiony na pontyfikacie św. Jana Pawła II – etyka, który stał się teologiem. Te wątki odnajdziemy również w recenzowanej wiodącej publikacji habilitacyjnej.

Druga wspomniana publikacja „*Moralność chrześcijańska w zderzeniu z obojętnością religijną*” jest adekwatnym pomostem przerzuconym między dotychczasowymi zainteresowaniami badawczymi Autora – teologa moralisty a

najnowszym obszarem: „moralności uwikłanej we wrogość do chrześcijaństwa” (s. 51). Cytując św. Jana Pawła II można rzec, że kolejne prace badawcze ks. Piei oparte o solidny aparat źródłowy są *antidotum* na „pokusę gaszenia nadziei”. Poddając ocenie krytycznej obie monografie – habilitacyjną i w/w trzeba stwierdzić – co ciekawe – że ta druga ma bogatszy wybór literatury obcojęzycznej (por. s. 201-216) np. z *lingua madre* teologii – języka włoskiego, ale to praca habilitacyjna ma bardziej dopracowaną stronę wydawniczą.

Pierwszym, wiodącym obszarem badań naukowych Habilitanta w ramach teologii moralnej jest zagadnienie „obojętności religijnej i moralnej”, które są szczególnie aktualne w realiach współczesnej Polski i Europy. Obojętność religijna jest zjawiskiem, które przenika obszary zainteresowań teologii, nauk społecznych, nauk o wychowaniu, nauk o rodzinie oraz nauk o mediach. Problematyka powyższa została podjęta w publikacjach krajowych (monografie, artykuły w pracach zbiorowych) oraz w międzynarodowym czasopiśmie „Theologos” wydawanym na Uniwersytecie w Prešovie (Słowacja) – Wydział teologii grekokatolickiej. Habilitant niejako „związał się” z powyższą tematyką już od zarania swej drogi naukowej, co zasługuje na uwagę i potwierdza rzetelność poszukiwań. Zob. *Droga obojętności religijnej*, w: *Droga jako przestrzeń ludzka*, red. A. Drożdż, G. Witaszek, W. Pieja, Lublin 2002, s. 151-170; W. Pieja, *Obojętność religijna i moralna*, Tarnów 2002, ss. 160 (praca licencjacka); W. Pieja, *Moralna ocena obojętności religijnej*, Brzesko 2011, ss. 182 (rozprawa doktorska); W. Pieja, *Obojętność w kulturze technicznej i samorealizacji człowieka*, „Theologos” 15 (2013), nr 2, s. 43-48.

Po doktoracie w 2011 r. Habilitant kontynuował badania naukowe nad kwestią obojętności religijnej. Należy dostrzec tu m.in. artykuł w pracy zbiorowej: *Oblicza agnostycyzmu, ateizmu i sekularyzacji a poszanowanie transcendencji osoby i godności ludzkiej*, w: *Centesimus annus. Między wykluczeniem a dobrobytem*, Kraków 2017, s. 34-47; a szczególnie monografię *Moralność chrześcijańska w zderzeniu z obojętnością religijną*, Tarnów 2018, ss. 215 (recenzja naukowa ks. prof. dr hab. Alojzy Drożdż, liczba przypisów 337).

Drugim, istotnym obszarem badań naukowych Habilitanta w ramach teologii moralnej jest obszar familiologii (badań nad rodziną w specjalistycznym aspekcie moralności). Na przestrzeni lat 2012-2022 w różnych ośrodkach duszpastersko-naukowych ks. dr Wiesław Pieja opublikował artykuły w pracach zbiorowych, redakcje prac zbiorowych, artykuły naukowe, recenzje, monografie dotyczące w/w problematyki zob.: *Moja Rodzina, moja Ojczyzna*, w: *Rodzina w naszej codzienności*, Seria Ethice, Katowice-Kraków 2012, s. 85-95; *Grunt to dobra rodzina*, red. W. Pieja, P. Pawłowska, A. Skruszewicz, Katowice 2012; *Wołanie o prawdziwy szacunek dla rodziny*, red. P. Pawłowska, A. Skruszewicz, rec. naukowa W. Pieja, Tuchów 2013; *Goetzowie w okocimskim środowisku i ich pomoc w rozwoju*

szkolnictwa i oświaty w parafii w: Rola rodziny Goetzów Okocimskich w budowie gospodarki, kultury i rozwoju cywilizacyjnego regionu Polski południowej w XIX i XX wieku, Brzesko 2016, s. 140-152 a szczególnie monografia *Kulturotwórcza rola zdrowej moralnie rodziny*,

Trzecim dopełniającym obszarem badań naukowych Habilitanta w ramach teologii moralnej jest zagadnienie spotkania moralności i kultury. Warto wskazać tu cykl artykułów naukowych (2019-2022) w kilku polskich i zagranicznych recenzowanych czasopismach teologicznych, których różnorodność (różne ośrodki naukowe) są atutem dla Autora zob. W. Pieja, *Błąd antropologiczny w zderzeniu z kulturą rodziny w Humanae Vitae*, „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 14 (2019), s. 139-153; tenże, *Aktualność nauczania Jana Pawła II na temat błędu antropologicznego*, „Polonia Sacra” 24 (2020), nr 2 (60), s. 133-146 (czasopismo 70 punktów); tenże, *Integralność moralności, kultury i godności człowieka w Gaudium et Spes Soboru Watykańskiego II*, „Studia Sandomierskie” 27 (2020), s. 213-227 (czasopismo 40 punktów); tenże, *Zdrowie moralne w duchu chrześcijańskiego personalizmu*, „Scripturae Lumen” Tarnów 2021, s. 517-529; tenże, *Moralność „wpisująca się” w kulturę duchową i materialną Jana Pawła II*, „Studia Redemptorystowskie” 19 (2021), s. 201-212; tenże, *Culture-forming character of the heritage passed on by the family based on the Exhortations Familiaris consortio and Amoris Laetitia*, „Teologia i Moralność” 17 (2022), nr 1 (31), s. 189-203 (czasopismo 70 punktów).

Wszystkie wymienione wyżej publikacje są wymienione na stronach internetowych www.google.scholar ; oraz profilu Autora: wieslawpieja@gmail.com; oraz Research Gate Net.

5.2.2. Wkład w rozwój dyscypliny

Oceniając pozostałe osiągnięcia naukowe, należy wskazać na ich niewątpliwy wkład w rozwój dyscypliny. Oczywiście jest on proporcjonalny i adekwatny do liczby opracowań i podjętych w nim tematów. Dorobek jego badań cechuje się przede wszystkim – można by rzec soborowym językiem *ite ad fontes* – powrotem do źródeł, a więc spuścizny filozoficzno-teologicznej Josepha Ratzingera – Benedykta XVI a także innych dzieł *Magisterium* Kościoła, a potem wnikliwej analizy i syntezy – niejako kanonicznych metod teologii. Autor zachęca także środowisko filozofów i teologów a także szersze grono swoich Odbiorców do kolejnych badań i poszukiwań.

5.2.3. Podsumowanie

W świetle powyższego, stwierdzam, że ks. dr Wiesław Pieja spełnia wymóg prawny niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, a mianowicie, iż jego pozostałe osiągnięcia naukowe (różne od monografii „*Quaerere Deum*» jako odpowiedź Josepha Ratzingera/Benedykta XVI na kulturę relatywistyczną” stanowią znaczący wkład w rozwój teologii (por. art. 219 ust. 1 pkt 2, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

6. Stwierdzenie, czy habilitant „wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej” (art. 219 ust. 1 pkt. 3 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

6.1. Aktywność naukowa w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej.

6.2. Aktywność naukowa – udział w projektach naukowych/grantach

6.3. Aktywność naukowa – doświadczenia akademicko-administracyjne

6.4. Aktywność naukowa – konferencje i kwerendy

Ks. dr Wiesław Pieja od lat związany jest z lubelskim, tarnowskim i krakowskim środowiskiem naukowym (jego numer ORCID: 0000-0002-7097-3639). Od 2009 r. prowadził zajęcia dydaktyczne w Małopolskiej Szkole Wyższej w Tarnowie a potem Tarnowskiej Szkole Wyższej dziś Akademii Nauk Stosowanych w Tarnowie (ANS). Wykładał etykę, etykę zawodową, podstawy filozofii oraz ćwiczenia z tych przedmiotów. Na wniosek rektora TSW – ANS oraz kanclerza tej uczelni Habilitant opracował „Kodeks etyki studenta” i przedstawił go podczas konferencji naukowej w obecności władz uczelni, bp tarnowskiego Andrzeja Jeża, władz Tarnowa. Był promotorem i recenzentem 5 prac licencjackich (2017 – pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, pedagogika specjalna, pedagogika mediów, pedeutologia).

Ks. dr Wiesław Pieja był inicjatorem nawiązania współpracy między TSW – ANS w Tarnowie a uczelniami Republiki Słowacji: Uniwersytetem Prešovskim – Wydziałem Teologii Grekokatolickiej oraz Wydziałem Pedagogicznym. W lutym 2022 r. na Wydziale Teologii Grekokatolickiej

Uniwersytetu w Prešowie (Słowacja) odbył studyjną wizytę naukowo-dydaktyczną. Przedstawił osiem bloków tematycznych, z których trzy: etyka – ogólny zarys; etyka zdrowia i transplantacji; Święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy w tradycji polskiej – zostały wybrane, przyjęte i zaakceptowane przez dziekana prof. Petra Tirpaka i prof. Marka Petro. Habilitant przedstawił je w formie wykładu z wykorzystaniem technik informatyczno-multimedialnych. **W/w współpraca naukowo-badawcza miała charakter międzynarodowego projektu/grantu naukowego .**

Kolejnym owocem współpracy naukowej ze środowiskiem uczelni słowackich była konferencja naukowa w Okocimiu „Udział wiernych świeckich w misji Kościoła” (13-14 maja 2022). Organizatorami sympozjum byli: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Nauk Stosowanych Tarnowskiej Szkoły Wyższej, Rzymskokatolicki Cyrylo-Methodiański Wydział Teologii Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie (Słowacja) oraz Wydział Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Diecezjalnej w Tarnowie. Habilitant był współorganizatorem tego wydarzenia i wygłosił wykład „Rola posługi świeckich w diecezji tarnowskiej”.

Kolejny owoc współpracy międzynarodowej, w którym uczestniczył aktywnie ks. dr Pieja (jako współorganizator i prelegent) to międzynarodowa konferencja naukowa w Nitrze na Słowacji (14-15 maja 2023) pod tytułem „Zaangażowanie wiernych świeckich w posługę słowa w Kościele: historia i współczesne wyzwania”. Promotorem tego spotkania naukowego był ks. prof. Henryk Sławiński z UPJPII w Krakowie a jednostkami organizacyjnymi: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Tarnowska Szkoła Wyższa, Rzymskokatolicki Cyrylo-Methodiański Wydział Teologii Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie (Słowacja), Międzydiecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne św. Gorazda w Nitrze (Słowacja). Ks. dr Wiesław Pieja wygłosił tu wykład „Wkład świeckich w poszukiwanie Boga w odpowiedzi na kryzys współczesnej kultury relatywistycznej” (temat wystąpienia koresponduje z kwerendą do pracy habilitacyjnej).

Ks. dr Wiesław Pieja odbył również staże naukowe w polskich uniwersytetach. Na przełomie 2023/2024 i w marcu 2024 w ciągu dwóch tygodni odbył staż oraz kwerendę na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie – Wydział Teologiczny i w Bibliotece Uniwersyteckiej.

Habilitant w dniach 7-8 lutego 2024 brał czynny udział w XXIV Sympozjum Teologiczno-Familiologicznym zatytułowanym „Teologia małżeństwa i rodziny Jana Pawła II odczytana na nowo. Relektura Listu do

Rodzin *Gratissimam sane* w 30 rocznicę jego ogłoszenia”. Wygłosił wykład: „Rola ojca w wychowaniu potomstwa”.

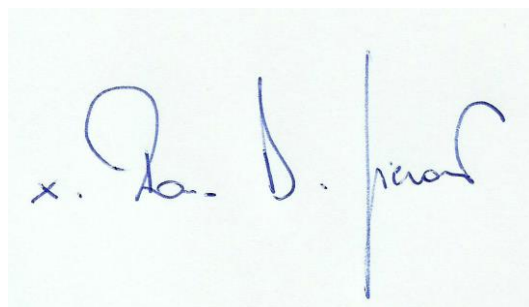
Habilitant – co także warto podkreślić w aspekcie popularyzatorsko-organizatorskim – jest od 17 lat proboszczem w Okocimiu, a więc duszpasterzem oraz moderatorem wielu dzieł pastoralnych. Od 12 lat należy do Stowarzyszenia Moralistów Polskich. Bierze czynny udział w zjazdach, konferencjach i sympozjach naukowych (z wykazu w latach 2005-2022: Tarnów, Brzesko, Licheń, Warszawa, Zakopane, Toruń, Olsztyn, Poznań, Okocim).

6.5. Podsumowanie

W świetle powyższego stwierdzam, że ks. dr Wiesław Pieja spełnia wymóg prawny – wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej (por. art. 219 ust. 1 pkt. 3, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) – niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

7. Konkluzja i ocena

Reasumując, ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowane osiągnięcia ks. dra Wiesława Piei spełniają wymagania, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 1 do 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Wnioskuje więc do Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o dopuszczenie ks. dr. Wiesława Piei do dalszych etapów postępowania w sprawie o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych.

A handwritten signature in blue ink on a light blue background. The signature is written in a cursive style and appears to read 'x. R. B. Sieroń'.

Ks. dr hab. Roman Bogusław Sieroń (WT KUL)